

Hvor blir det av oppturen?

Høy aktivitet i næringer som bygg og anlegg og i offentlig sektor bidrar til vekst, men kan ikke bli drivere på lengre sikt.

To år etter at oljenedturen for alvor slo inn i norsk økonomi, spør mange seg om bunnen nå er nådd. Spørsmålet burde heller være om det blir noe særlig til opptur? Og i så tilfellet, hva blir de nye driverne?

I perioden mellom 1994 og 2014 opplevde råvareprodusenter som Norge og Australia vekstrater som oversteg det OECD-landene opplevde, med opptil 0,5 prosentpoeng på en årlig basis. En råvareboom med en kraftig økning i investeringer, utvinning og sysselsetting er en viktig forklaring på den høye veksten. Det er imidlertid ikke den eneste forklaringen. En sterkt vekst i råvarepriser bidro til at bytteforholdet i begge landene nesten doblet seg i tiårsperioden. Dette førte til at inntektene økte (gjennom beskatningen av den såkalte grunnrenten), men også til at relative priser endret seg, med den konsekvens at ressurser kan ha flyttet seg mellom de forskjellige næringene.

Taperne i en slik prosess vil typisk være konkurranseutsatt industri, som blir for dyr til at den kan konkurrere på verdensmarkedet. Konsekvensen av de økte råvareprisene blir da at land med høy andel eksport av naturressurser får en avindustrialisering mer enn det som det viser seg å være forenlig med langsiktig næringsstruktur (såkalt Hollandsk syke).

Forskning som undertegnede gjorde sammen med Leif Anders Thorsrud (Norges Bank) for et par år siden, og i et pågående arbeid sammen med Ragnar Torvik (NTNU), viser at dette gir et for snevert bilde av hva som har skjedd i enkelte råvareproduserende land som Norge. Vi viser isteden at oljeboomen har vært med på å drive opp både vekst og produktivitet i tradisjonell konkurranseutsatt industri i Norge. Mer av industrien er blitt knyttet opp mot den svært lønnsomme og teknologisk avanserte petroleumsnæringen, mens den uproduktive delen av industrien har vi for lengst mistet. Dette har bidratt til positive ringvirkninger til hele fastlandsøkonomien, og, som vi viser, disse ringvirkningene økte utover på 2000-tallet.

Økonomi
Hilde C. Bjørnland

Uten veksten fra offentlig sektor og fra bygg og anlegg ville veksten på fastlandet ha falt med nesten 0,7 prosent siste året. Her fra byggearbeid ved Stortinget i Oslo. Foto: Øyvind Elvsborg

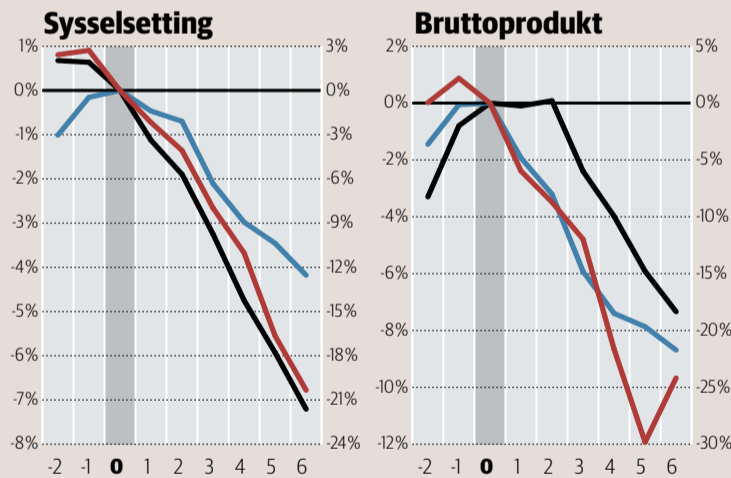
Ringvirkninger av oljenedturen

● Fallet i oljeprisen har gitt **kraftige utslag** for verdiskaping og sysselsetting.

Endring siden 1. kvartal 2014.

Vestre akse: ● Industri. ● Forretningsmessig tjenesteyting.

Høyre akse: ● Tjenester vedrørende utvinning av råolje og naturgass.

2016 DN grafikk/Kilde: SSB og Hilde C. Bjørnland

Norge kan dermed ha klart å unngå noen av de negative ringvirkningene som følger av å være råvareeksportør. Samtidig er det ingen tvil om at når man er såpass oljedrevet som norsk økonomi er, så vil man være sårbar for et oljeprisfall.

Nå har oljeprisen falt mer enn 50 prosent. Hvordan har dette påvirket norsk økonomi? Siden fjerde kvartal i 2014 har aktiviteten i flere næringer falt. Eksempelvis har verdiskapingen og sysselsettingen i tjenestesektor

ren som er tilknyttet utvinning av olje og naturgass, falt med 30 prosent, industrien har falt med syv-åtte prosent, mens forretningsmessig tjenesteyting har falt med over åtte prosent. Det er med andre ord ikke bare leverandøriindustrien som har opplevd nedgang. Mange næringer på fastlandet har opplevd et betydelig tilbakeslag - et tilbakeslag som er kraftigere enn det vi så under finanskrisen. Og i alle disse næringene har også sysselsettingen falt.

Med så negative tall, hvorfor er Norge da ikke i en resesjon, med negativ vekst i hele fastlandet, slik mange andre råvareproduserende land opplever? Veksten i fastlandsøkonomien holder seg nemlig fortsatt så vidt i pluss, med en akkumulert økning på knappe 0,5 prosent siden fjerde kvartal 2014.

Hovedgrunnen til at vi ikke er i resesjon, er at vi har flere buffere som nå får virke for fullt. For det første har vi hatt mulighet til å føre en motsyklisk finanspolitikk, noe som har gitt økt vekst i offentlig forvaltning. Uten denne veksten ville bruttonasjonalproduktet (bnp) i fastlandsøkonomien ha falt det siste året.

For det andre er rentene blitt satt ned til historisk lave verdier. Dette har bidratt til kronesvekkelser og økt konkurransevne. Men det har også bidratt til at boligpriser og gjeldsvekst har økt. Ikke overraskende har bygg- og anleggsvirksomhet nytt godt av den økte etterspørselen etter bolig fra husholdningene, men også fra økt etterspørsel etter infrastrukturprosjekter fra det offentlige. Uten veksten i offentlig forvaltning og fra bygg- og anleggsvirksomhet ville veksten på fastlandet ha falt med nesten 0,7 prosent siste året. Norsk økonomi ville da ha vært i en resesjon.

Det er positivt at norsk økonomi ikke er i en resesjon. Vi bør imidlertid være varsomme med å tro at lave renter og ekspansiv finanspolitikk skal bli vår nye redning.

Vi kan ikke bygge oss ut av denne krisen. Det vil bare gjøre oss enda mer sårbare.

Samtidig er vi i en helt annen situasjon enn den vi opplevde etter finanskrisen. Da økte etterhvert oljeprisene kraftig, og vi fikk en betydelig drahjelp den veien. Det kan vi ikke regne med nå. Vi mangler mange av impulsene fra petroleumssektoren og ringvirkningene fra denne som ga oss høy vekst i forrige tiår. Virkemidler som bidrar til at nye næringer blomstrer, bør derfor tillegges mer vekt nå.

Hilde C. Bjørnland, professor, Senter for anvendt makro- og petroleumsøkonomi (CAMP), Handelshøyskolen BI

Se også side 4

Mer debatt på side 30-33

Mer penger i makrell
Finn-Arne Egeness

Rabatt på rabatt
Jarle Møen

Skatt for likere vilkår
Jørgen Næsje

Hva finansskatten handler om
Jon Håvard Solum

Misforstått om revansj
Hedvig Reiersen

Gjestekommentar
- økonomi

Roger
Bjørnstad

Hilde C.
Bjørnland

Øystein
Dørum

Steinar
Holden

Steinar
Juel

Per Richard
Johansen

Debattansvarlig: Vidar Ivarsen **Telefon:** 22 00 10 59 **Sentralbord:** 22 00 10 00 **Epost:** debatt@dn.no **Telefaks:** 22 00 11 10

Hovedinnlegg/kronikk: Maks 4500 tegn inklusive mellomrom **Underinnlegg/replikk:** Maks 1500 tegn (ca. 250 ord) **Legg ved portrettfoto.**

Alt stoff som leveres til Dagens Næringsliv, må produseres i henhold til Vær varsom-plakaten. Dagens Næringsliv betinger seg retten til å lagre og utgi alt stoff i avisen i elektronisk form, også gjennom samarbeidspartnere. Redaksjonen forbeholder seg retten til å forkorte innsendte manuskripter. Debattinnlegg honoreres ikke.